

УДК 657

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

О.М. Баришнікова

Житомирський державний технологічний університет, Житомир, Україна

Баришнікова О.М. Механізм формування та облікове забезпечення економічної складової звітності зі сталого розвитку.

В статті обґрунтовано розкриття в бухгалтерській звітності даних про діяльність підприємства, що впливає на економічний розвиток суб'єктів господарювання та країни в цілому. Встановлено, що необґрунтованість окремих показників звітності призводить до формування недостовірної та незрозумілої інформаційного підґрунтя для складання нефінансових звітів. На підставі розробленого алгоритму формування звітності зі сталого розвитку в частині показників економічної складової удосконалено методичний підхід до облікового забезпечення економічної складової звітності зі сталого розвитку в розрізі елементів методу бухгалтерського обліку. Також виокремлено аналітичні розрізи відображення інформації про показники звітності зі сталого розвитку на облікових рахунках.

Ключові слова: бухгалтерський облік, економічна складова, сталий розвиток, звітність зі сталого розвитку

Барышникова Е.Н. Механизм формирования и учетное обеспечение экономической составляющей отчетности по устойчивому развитию.

В статье обоснована раскрытия в бухгалтерской отчетности данных о деятельности предприятия, влияющей на экономическое развитие субъектов хозяйствования и страны в целом. Установлено, что необоснованность отдельных показателей отчетности приводит к формированию недостоверной и непонятной информационной основы для составления нефинансовых отчетов. На основании разработанного алгоритма формирования отчетности по устойчивому развитию в части показателей экономической составляющей усовершенствован методический подход к учетной обеспечению экономической составляющей отчетности по устойчивому развитию в разрезе элементов метода бухгалтерского учета. Также выделены аналитические разрезы отображения информации о показателях отчетности по устойчивому развитию на учетных счетах.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, экономическая составляющая, устойчивое развитие, отчетность по устойчивому развитию

Baryshnikova O.M. Mechanism of formation and accounting software component of economic reporting sustainable development.

In the article the disclosure in the financial statements information about the company, affecting the economic development entities and the country. Found that unsubstantiated reports of individual indicators leads to a false and confusing information basis for the preparation of non-financial reports. Based on the algorithm of reporting on sustainable development indicators of the economic component Methodical approach to providing an economic component reporting on sustainable development in the context of the elements method of accounting. Also singled out analytical sections display information on performance reporting on Sustainable Development on account accounts.

Keywords: accounting, economic component, sustainable development, reporting on sustainable development

Враховуючи курс України на євроінтеграцію актуальним та результативним для вітчизняних суб'єктів господарювання на сучасному етапі їх розвитку є підготовка звітності за істотним нефінансовим індикаторам. Застосування міжнародних стандартів зі звітності сталого розвитку позитивно позначиться на системі управління підприємствами. Адже однією з цілей досліджуваної звітності є надання підприємствам можливості пояснити як воно здійснює управління в сфері економічних, соціальних та екологічних відносин. Таким чином, створюється можливість отримання позитивних ефектів в частині удосконалення системи управління діяльності підприємства.

Розгляд господарської діяльності підприємств через призму сталого розвитку впливає на організацію та методику бухгалтерського обліку. Достовірність складеної та представленної звітності є підставою для успішної діяльності суб'єктів господарювання, що створює необхідність удосконалення облікового забезпечення, яке є основним базисом формування показників звітності сталого розвитку. Представлення результатів діяльності відповідно до вимог міжнародного стандарту зі звітності у сфері сталого розвитку GRI (Global Reporting Initiative) за вимогами останньої версії G4 характеризує відповідальність, рівень розвитку та можливості підприємства в загальній економічній системі як на національному, так і міжнародному рівні.

Міжнародні дослідження Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів [2] свідчать, що в даний час щорічні звіти про сталий розвиток та корпоративної відповідальності публікують понад 3 тисячі компаній по всьому світу, включаючи більше двох третин фірм, що входять до списку 500 найбільших в світі за версією журналу Fortune (FortuneGlobal 500). В їх число входять підприємства з різних країн світу, з усіх секторів і галузей економіки. Якість звітності різних компаній неоднаково, але при цьому кожна організація повинна прагнути підготувати зрозумілий і достовірний звіт, в якому її діяльність розглядалася б у контексті більш широких соціальних і екологічних систем, в яких вона здійснює свою діяльність. Натомість в Україні лише 10% компаній зі 100 найбільших оприлюднюють нефінансові звіти [10].

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженню проблем сталого розвитку в частині обґрунтування економічної складової присвятили свої праці такі українські та зарубіжні науковці, як: Т.В. Алфьорова, О.А. Третьякова [1], В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, С.Ф. Легенчук [3], Н.О. Лоханова [9], П.Д. Каминський [4], Р.О. Костирко [7], В.В. Кузьменко [8], О.А. Сизоненко [13], М.В. Фоміна [14],

В.В. Химинець [15], О.В. Хістева [16] та інші. В наукових працях розглядалися наступні проблемні питання: сутність сталого розвитку; економіко-екологічний механізм забезпечення сталого розвитку України; циклічний характер сталого розвитку та причини й особливості сучасної фінансово-економічної кризи; концепцію сталого розвитку соціально-економічних систем; здійснено системне еколого-економічне оцінювання індикаторів сталого розвитку й обґрунтовано альтернативні стратегії управління підприємством тощо.

Виділення невирішених раніше частин проблеми

Варто зауважити, що проаналізовані наукові праці не містять наукових доробків щодо удосконалення системи бухгалтерського обліку для складання звітності сталого розвитку. Тому дане дослідження побудуємо на підставі характеристики економічної складової сталого розвитку підприємств з метою удосконалення облікового забезпечення та механізму формування звітності сталого розвитку як основи удосконалення системи управління підприємством. Адже

бухгалтерський облік є основним інформаційним джерелом системи управління підприємством.

Мета статті – на підставі характеристики економічної складової сталого розвитку підприємств побудувати механізм формування та облікове забезпечення економічної складової звітності зі сталого розвитку як основи удосконалення системи управління підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження

Суб'єкти господарювання самостійно обирають формат, розділи і структуру звіту зі сталого розвитку, керуючись Керівництвом зі звітності у сфері сталого розвитку G4 [12]. Незалежно від того, в якій формі і якій структури складаються та оприлюднюються звіти, вони використовують показники бухгалтерського обліку.

Показники економічного аспекту діяльності підприємств, що розкриваються в звітності зі сталого розвитку, стосуються представлення фінансових результатів, стану на ринку та інших питань, пов'язаних з проведеним економічним аналізом діяльності суб'єкта господарювання. На підставі аналізу положень міжнародних рекомендацій зі складання досліджуваного виду звітності, відповідно до яких економічна складова звітності сталого розвитку передбачає здійснення аналізу впливу на економічний стан заінтересованих сторін і на економічні системи на місцевому, регіональному і глобальному рівнях, систематизовано показники економічних аспектів діяльності в розрізі облікової та позаоблікової інформації (табл. 1), яка розкривається підприємствами у звітності.

Таблиця 1. Економічні аспекти діяльності в звітності зі сталого розвитку в розрізі видів інформації, що підлягає розкриттю

Показники економічних аспектів діяльності	Облікова інформація	Поза-облікові дані
Аспект «Економічна результативність»		
G4-EC1. Створена і розподілена пряма економічна вартість, в тому числі: доходи, операційні витрати, заробітна плата та інші виплати працівникам, пожертвування та інші інвестиції в товариства, нерозподілений прибуток, виплати постачальникам капіталу, виплати державам (окремо в розрізі країн, регіонів, ринків)	+	-
G4-EC2. Фінансові аспекти та інші ризики і можливості для діяльності підприємства, пов'язані з зміною клімату, які впливають на доходи та витрати, включаючи використовувані методи управління ризиками та витрати, понесені на їх реалізацію	+	+
G4-EC3. Забезпеченість зобов'язань підприємства, пов'язаних з пенсійними програмами відповідно до встановлених пільг, в тому числі відомості про частку заробітної плати, що вкладається працівником та роботодавцем	+	+
G4-EC4. Фінансова допомога, отримана від держави в грошовому вираженні, включаючи податкові пільги і податкові кредити, субсидії, інвестиційні гранти, нагороди тощо	+	-
Аспект «Присутність на ринку»		
G4-EC5. Співвідношення стандартної заробітної плати початкового рівня працівників різної статі до встановленої мінімальної заробітної плати в істотних регіонах діяльності підприємства	+	+
G4-EC6. Частка керівників вищого рангу в істотних регіонах здійснення діяльності підприємства, найнятих з числа представників місцевого населення	+	+
Аспект «Непрямий економічний вплив»		
G4-EC7. Розвиток і вплив інвестицій в інфраструктуру та безоплатні послуг, включаючи позитивний та негативний вплив на місцеву економіку і місцеві товариства, а також комерційність та форму (грошова чи натуральна) інвестицій і послуг	+	-
G4-EC8. Суттєвий непрямий економічний вплив, у тому числі сфера впливу, зокрема: зміна продуктивності праці підприємства, економічний розвиток в областях з високим рівнем бідності, економічний вплив на покращення чи погіршення соціальних та екологічних умов тощо	-	+
Аспект «Практики закупу»		
G4-EC9. Частка витрат на місцевих постачальників в істотних регіонах здійснення діяльності, що вклучас аналіз бюджетів купівлі	+	-

Джерело: Складено автором за матеріалами [12]

Аналізуючи дані представленої таблиці, варто зауважити, що в більшості економічних складових звітності зі сталого розвитку підприємства повинні визначати сутність використовуваного поняття «в істотних регіонах здійснення діяльності». Трактуючи дану дефініцію, вважаємо, повинно співвідноситися з основними регіонами (місцевість, країни, міста і т.д.) здійснення господарської діяльності підприємства, враховуючи аналіз основних економічних та фінансових показників. Такий підхід є обґрунтованим та доцільним зважаючи на існування сформованої в системі бухгалтерського обліку інформації в аналітичних розрізах, що полегшує процес складання звітності та наведення пояснень до окремих показників економічних аспектів діяльності суб'єкта господарювання.

Також відповідно до міжнародних стандартів звітності зі сталого розвитку складається з метою розкриття істотних аспектів, що відображають істотні економічний, екологічний та соціальний впливи діяльності підприємства на оцінки і рішення заінтересованих сторін.

Здійснене розмежування облікової інформації та позаоблікових даних проведено задля виокремлення тих аспектів економічної складової звітності зі сталого розвитку, що базуються на інформації бухгалтерського обліку.

Отже, наступним етапом дослідження є ідентифікація об'єктів бухгалтерського обліку на

підставі систематизованих показників економічної складової звітності зі сталого розвитку з метою формування підґрунтя удосконалення механізму складання звітності за GRI. Зауважимо, що на удосконаленні облікової системи підприємства наголошують в своїх наукових працях науковці. Зокрема, к.е.н. С. Король [6] однією з причин такого удосконалення називає необхідність дотримання принципів, визначених стандартом GRI, зокрема при зборі, реєстрації, накопиченні, обробці інформації та наданні її користувачам, а також введення до міжнародних стандартів фінансової звітності положень, які стосуються розкриття соціальної політики підприємства.

Відповідно до проаналізованих та систематизованих економічних аспектів діяльності в звітності зі сталого розвитку в розрізі видів інформації, що підлягає розкриттю, в таблиці 2.2 ідентифіковано об'єкти бухгалтерського обліку. Такий підхід використано з метою виділення тих облікових об'єктів, які безпосередньо впливають на механізм формування звітності зі сталого розвитку.

Ідентифіковані об'єкти бухгалтерського обліку класифіковані відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [11] та відображають показники бухгалтерської звітності (фінансової, податкової, соціальної, статистичної) суб'єктів господарювання.

Таблиця 2. Ідентифікація об'єктів бухгалтерського обліку за показниками економічних аспектів діяльності

Об'єкти бухгалтерського обліку	Показники економічних аспектів діяльності								
	EC1	EC2	EC3	EC4	EC5	EC6	EC7	EC8	EC9
1. Необоротні активи:									
– нематеріальні активи									+
– основні засоби									+
– довгострокові фінансові інвестиції	+			+			+		
– капітальні інвестиції							+		+
– довгострокова дебіторська заборгованість				+					
– інші необоротні активи		+							+
2. Запаси:									
– виробничі запаси									+
– виробництво	+						+		
– готова продукція	+						+		
– товари	+								+
3. Кошти, розрахунки та інші активи:									
– грошові та інші кошти			+	+	+				+
– поточні фінансові інвестиції	+			+			+		
– розрахунки з дебіторами			+	+	+				
– інші активи		+		+					+
4. Власний капітал та забезпечення зобов'язань:									
– власний капітал		+							
– забезпечення зобов'язань		+	+				+		
5. Довгострокові зобов'язання									
6. Поточні зобов'язання:									
– розрахунки з постачальниками та підрядниками	+								+
– розрахунки за податками і платежами	+		+						
– розрахунки за страхуванням	+		+						
– розрахунки за виплатами працівникам	+		+		+	+			
– розрахунки з учасниками	+								
– розрахунки за іншими операціями	+	+							
7. Доходи і результати діяльності									
– доходи	+	+		+					
8. Витрати за елементами									
– витрати	+	+	+		+		+		
9. Витрати діяльності									
– витрати	+	+	+		+		+		

Джерело: Складено автором за матеріалами [12]

Аналізуючи дані табл. 2, можна зробити висновок, що звітність зі сталого розвитку (в частині економічної складової) складається на підставі облікової інформації, яка повинна відповідати основним принципам бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Однак, зауважимо, що перелік показників, що розкривають українські підприємства в звітності зі сталого розвитку, не в повній мірі відповідають вимогам, визначеним міжнародними рекомендаціями. Допускаємо, що однією з причин

може бути відсутність відповідного механізму формування та інформаційного забезпечення, зокрема облікового.

На рис. 1 представлено зв'язки показників фінансової звітності та звітності зі сталого розвитку в частині економічної складової на підставі застосування методів аналогії, синтезу і аналізу. Це пояснюється використанням в дослідженні методичних аспектів аудиторських перевірок в частині узгодження фінансових звітів та даних бухгалтерського обліку.

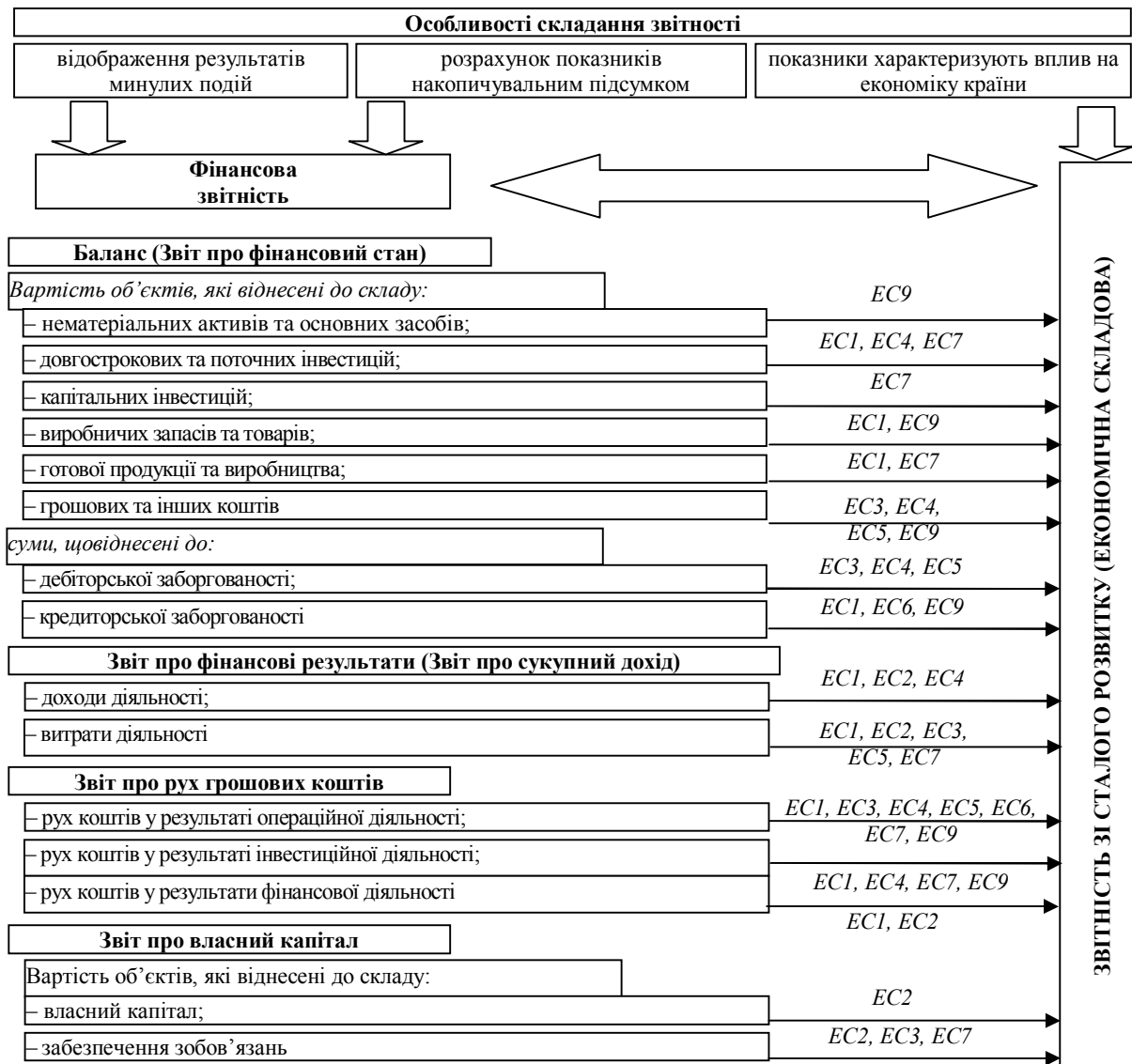

Рис. 1. Система зв'язків показників фінансової звітності та звітності зі сталого розвитку
Джерело: Власна розробка автора

На підставі виявлених зв'язків між показниками фінансової звітності та звітами зі сталого розвитку можемо побудувати таблиці їх взаємної узгодженості з метою удосконалення організаційного забезпечення бухгалтерського обліку та механізму формування нефінансових звітів.

В обліковій практиці д.е.н. Н.О. Лоханова [9], здійснюючи дослідження корпоративної звітності в Україні і світів контексті євроінтеграції, називає серед основних напрямів вдосконалення системи

корпоративної звітності, які бачаться актуальними в сучасних умовах, процес взаємної ув'язки форм звітності і логічне представлення показників, які здійснюються з метою розкриття ключових чинників успіху компанії та об'єктивного відображення основних проблемних зон.

В таблиці 3 побудовано узгодженість показників фінансової та нефінансової звітності, зокрема одного з її видів – звітності зі сталого розвитку в частині економічної складової. Це

забезпечує удосконалення організаційного забезпечення бухгалтерського обліку та створює умови для розробки методики формування облікової інформації для формування показників звітності зі сталого розвитку

Варто зауважити, що узгодженість показників звітності є обґрунтованим процесом для практичної діяльності та елементом організаційного забезпечення бухгалтерського обліку в частині удосконалення технічної складової організації обліку. Зокрема, на підставі запропонованого узгодження показників фінансової та нефінансової звітності удосконалено форми та порядок заповнення звітів зі сталого розвитку в розрізі облікової інформації. Таким чином, забезпечується підвищення інформативності діяльності підприємства і розширюється коло потенційних груп заінтересованих користувачів, що позитивно впливає на розвиток суб'єкта господарювання.

Звітність зі сталого розвитку в частині економічної складової повинна забезпечувати реалізацію інтересів різних груп користувачів. Тому удосконалення облікового забезпечення передбачає створення умов для формування у нефінансових звітах прозорості, зрозумілої та системної інформації. Це дозволяє зменшувати вплив ризиків на діяльність, приймати більш ефективні управлінські рішення в короткостроковій та довгостроковій перспективі для реалізації тактичних та стратегічних цілей підприємства, підвищити

інвестиційну привабливість і заповнити вищу ланку на конкурентоспроможному ринку як національному, так і міжнародному (враховуючи те, що нефінансові звіти мають важливе значення при розширенні кордонів діяльності суб'єктів господарювання).

Складання звітності зі сталого розвитку суб'єктами господарювання та законодавче визнання на державному рівні таких звітів знижує рівень інституціонального впливу на перелік показників звітності з боку державних інститутів, а це, в свою чергу, призводить до зменшення рівня бюрократії, підвищення прозорості національного бізнесу, полегшення доступу до інформації про діяльність суб'єктів господарювання та розвиток підприємницької діяльності в країні.

Також звіти зі сталого розвитку на противагу іншим видам нефінансових звітів передбачають можливість проходження аудиту, що підвищує рівень довіри потенційних груп заінтересованих осіб. Хоча, як зазначає С. Король [6] частка звітів із прогресу складає 91,5% і лише 8,5% – звітів за GRI-стандартом. Тобто перевага надається звітам, які не проходять аудит.

Статистична звітність в Україні представлена за тематичними розділами. В таблиці 4 систематизовано перелік звітів для формування статистичної інформації, які узгоджуються з показниками звітності зі сталого розвитку.

Таблиця 3. Узгодженість показників облікових регістрів, фінансової звітності та звітності зі сталого розвитку як основа удосконалення організації бухгалтерського обліку

Облікові регістри	Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Звіт про рух грошових коштів	Звіт про власний капітал	Звіт зі сталого розвитку
1	2	3	4	5	6
аналітичні дані Кт рахунків 36, 681 (у частині отриманих передплат) та 70 у кореспонденції з Дт рахунків 30, 31	–	чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	–	доходи (EC1)
обороты за Дт субрахунків 901, 902, 903 та рахунку 23	–	собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	–	–	операційні витрати (EC1) собівартість послуг (EC7)
аналітичні дані Дт 66, 65 у кореспонденції з Кт 30, 31	поточна кредиторська заборгованість за: розрахунками зі страхування та з оплати праці	–	витрачання на оплату праці та відрахування на соціальні заходи	–	заробітна плата (EC1, EC3, EC5, EC6)
обороты за Кт 74 та Дт 97; сальдо Дт 141, 142, 143, 352	довгострокові фінансові інвестиції; поточні фінансові інвестиції	інші доходи; інші витрати	надходження від реалізації фінансових інвестицій	–	інвестиції (EC1, EC7)
сальдо Кт 441, Дт 442	нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	чистий фінансовий результат: прибуток / збиток	–	чистий прибуток (збиток) за звітний період	нерозподілений прибуток (EC1)
аналітичні дані Дт 67 у кореспонденції з Кт 30, 31	поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	–	витрачання на сплату дивідендів	виплати власникам (дивіденди)	виплати постачальникам капіталу (EC1, EC9)

Продовження таблиці 3

1	2	3	4	5	6
аналітичні дані Дт 64 у кореспонденції з Кт 30, 31	поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	витрати з податку на прибуток	витрачання на оплату зобов'язань з податків і зборів	–	виплати державам (ЕС1)
аналітичні дані з Кт 47	довгострокові забезпечення	–	–	–	забезпеченість зобов'язань підприємства (ЕС3)
аналітичні дані з Кт 48, Кт 64 та Дт 30 (у частині сум субсидій та дотацій)	цільове фінансування	–	надходження від цільового фінансування та від отримання субсидій, дотацій	–	фінансова допомога (ЕС4)
сальдо Дт 23, 26	запаси	–	–	–	виробництво, готова продукція (ЕС7)
сальдо Дт 10, 11; сальдо Кт 131, 132	основні засоби (первісна вартість, знос)	–	–	–	основні засоби (ЕС9)
сальдо Дт 20, 28	запаси	–	витрачання на оплату товарів	–	товари (ЕС1, ЕС9), виробничі запаси (ЕС9)

Джерело: Власна розробка автора

Таблиця 4. Вплив показників статистичної звітності на формування звітів зі сталого розвитку: ідентифікація основних показників

Об'єкти бухгалтерського обліку	Статистична звітність	Звітність зі сталого розвитку
Доходи від реалізованої продукції, розрахунки з постачальниками	№ 1П-НПП (річна) «Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції» № 1-П (місячна) «Терміновий звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами» № 1-ЕЮ «Звіт про експорт (імпорт) продукції (товарів, послуг) військового призначення та подвійного використання» № 14-зез «Звіт про придбання (продаж) товарів для забезпечення життєдіяльності транспортних засобів, потреб пасажирів та членів екіпажу»	доходи (ЕС1)
Дохід від наданих послуг, розрахунки з постачальниками	№ 1-послуги (квартальна) «Звіт про обсяги реалізованих послуг» № 9-ЗЕЗ (квартальна) «Звіт про експорт (імпорт) послуг» № 1-кб (місячна) «Звіт про виконання будівельних робіт» № 31-авто (квартальна) «Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення» № 14-зв'язок (квартальна) «Звіт про діяльність операторів, провайдерів телекомунікацій та поштового зв'язку»	доходи (ЕС1)
Капітальні інвестиції	№ 2-інвестиції (річна) «Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів» № 2-інвестиції (квартальна) «Капітальні інвестиції»	інвестиції (ЕС1, ЕС7)
Довгострокові та поточні інвестиції	№ 10-зез (квартальна) «Звіт про прямі іноземні інвестиції» № 13-зез (квартальна) «Звіт про прямі інвестиції за кордон» № 11-зез (ВПІ) (річна) «Звіт про взаємозв'язки підприємства з прямими іноземними інвестиціями в рамках відносин прямого інвестування» № 12-зез (ВПІ) (річна) «Звіт про взаємозв'язки підприємства – прямого інвестора в рамках відносин прямого інвестування» № 2-Б «Звіт про випуск, розміщення та обіг цінних паперів»	виплати постачальникам капіталу (ЕС1); інвестиції (ЕС1, ЕС7)
Основні засоби	№ 11-ОЗ «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію»	основні засоби (ЕС9)
Товари, виробничі запаси, розрахунки з постачальниками та покупцями	№ 1-опт (квартальна, річна) «Звіт про продаж і запаси товарів (продукції) в оптовій торгівлі» № 1-торг (місячна) «Звіт про товарооборот торгової мережі» № 3-торг «Звіт про продаж і запаси товарів» № 1-ціни (буд) «Звіт про ціни придбання матеріальних ресурсів у будівництві» № 1-ціни (пром) (місячна) «Звіт про ціни виробників промислової продукції»	товари (ЕС1, ЕС9), виробничі запаси, кредиторська заборгованість (ЕС9)
Розрахунки з працівниками та за соціальним страхуванням	№ 1-ПВ (місячна) «Звіт з праці»	заробітна плата (ЕС1, ЕС3, ЕС5, ЕС6)

Джерело: Власна розробка автора

Отже, обґрунтовуючи важливість бухгалтерського обліку для формування звітів за GRI необхідно, перш за все, звернути увагу на ту інформацію, яка формується в обліковій системі у вигляді бухгалтерської звітності. Тому нами проаналізовано взаємозалежність та узгодженість різних видів звітності та звітів зі сталого розвитку. Таким чином, виділено ряд показників нефінансової звітності, які потребують більш детального обґрунтування та розробки механізму їх формування, що є напрямом удосконалення облікового забезпечення.

На рис. 2 представлено механізм формування звітів зі сталого розвитку в частині економічної

складової у вигляді розробленого алгоритму складання звітності зі сталого розвитку, використовуючи облікову інформацію. На підставі запропонованого алгоритму ідентифіковано напрями удосконалення облікового забезпечення в розрізі об'єктів, інформація про які підлягає розкриттю у нефінансових звітах. В загальному окреслено три напрями: процес документування операцій з об'єктами обліку, оцінка з врахуванням впливу на економічну, екологічну та соціальну сферу, а також відображення на синтетичних рахунках та формування аналітичних розрізів облікової інформації.

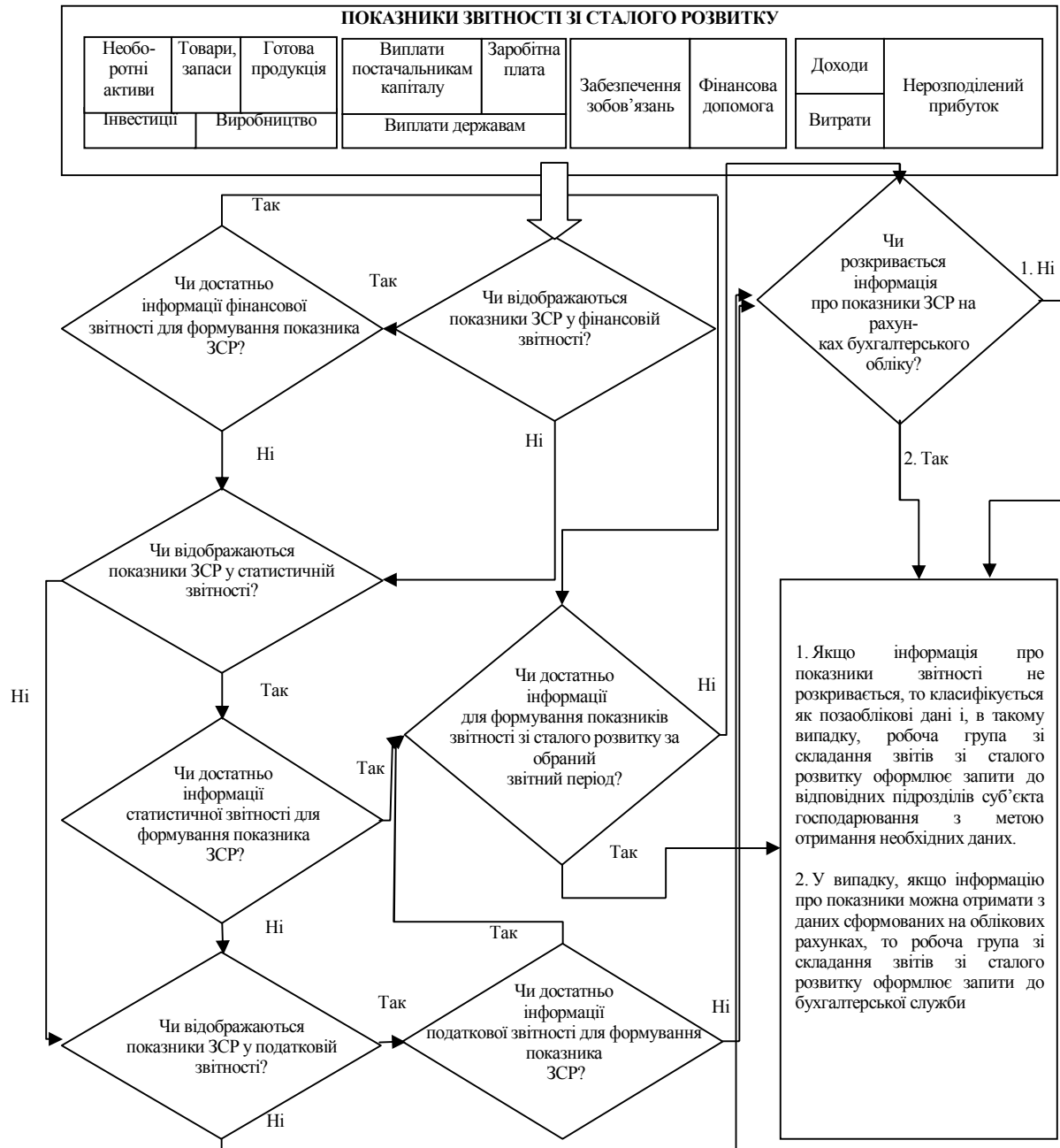

Рис. 2. Алгоритм формування звітності зі сталого розвитку (ЗСР) в частині показників економічної складової

Джерело: Власна розробка автора

Наведений алгоритм формування звітності зі сталого розвитку розпочинається з вибору відповідного показника, інформація про який підлягає розкриттю в нефінансових звітах. Аналізуючи різні види бухгалтерської звітності необхідно визначити чи достатньо інформації, яка в них відображена, для звітності зі сталого розвитку.

Останнім етапом є перевірка інформації про показник на облікових рахунках. Таким чином, робоча група зі складання звітів зі сталого розвитку на підставі використання алгоритму формує відповідні запити до підрозділів підприємства з метою отримання необхідної інформації для формування нефінансової звітності про діяльність суб'єкта господарювання та її вплив на економічний розвиток держави.

Отже, дослідження процесу формування звітності зі сталого розвитку та акцентування уваги на обліковій складовій інформаційного забезпечення як підґрунтя створення показників не фінансових звітів дало змогу удосконалити механізм формування звітів зі сталого розвитку в частині запропонованого алгоритму, наведеного на рис. 2. Показники економічної складової досліджуваної звітності передбачають розкриття інформації, яка характеризує вплив діяльності підприємства на економічний розвиток країни.

Враховуючи мету складання звітності, яка полягає в наданні інформації про вплив на економічний розвиток країни, заходи та результати діяльності у соціальній сфері, вплив на екологічну ситуацію, та особливості реалізації принципів сталого розвитку на підприємствах, обґрунтованим та доцільним є удосконалення методичного забезпечення бухгалтерського обліку. Зокрема, бухгалтерського обліку тих об'єктів, які ідентифіковані як основні показники звітності зі сталого розвитку в частині економічної складової. Адже система управління підприємством направлена на створення умов для ефективного функціонування підсистем планування, обліку і контролю господарської діяльності у взаємозв'язку із задоволення інтересів всіх груп заінтересованих осіб.

Перш за все, вважаємо, що необхідно розкрити методичні аспекти бухгалтерського обліку в розрізі елементів методу, що характеризують процеси документування, оцінки, відображення на рахунках та у звітності господарських операцій, здійснених на підприємстві (рис. 2).

Ідентифіковані об'єкти бухгалтерського обліку, інформація про які є необхідною для розкриття у звітах зі сталого розвитку, є основою для проведення досліджень в окресленому вище напрямі.

Щодо об'єктів бухгалтерського обліку, які потребують більш детального обґрунтування та удосконалення облікового забезпечення за визначеними напрямками, то це стосується, зокрема:

— відображення зобов'язань підприємства в звітності зі сталого розвитку за їх видами;

- врахування застосування методів управління ризиками, що пов'язані зі зміною клімату, в бухгалтерському обліку;
- розкриття інформації про недержавне пенсійне страхування працівників підприємства;
- ідентифікація видів фінансової допомоги підприємству;
- відображення розрахунків з працівниками за аналітичними статтями бухгалтерського обліку;
- формування собівартості безоплатних послуг та відображення в бухгалтерському обліку;
- розкриття інформації про виконання планів закупівель з врахування географічних показників.

Запропоновані напрями удосконалення облікового забезпечення звітності зі сталого розвитку в частині економічної складової передбачає розкриття інформації про показники звітів розпочинаючи від процесу документування господарських операцій до складання внутрішньої (управлінської) звітності.

Отже, подальшого обґрунтування потребують наведені уточнення в окремих документах, що підтверджують здійснення записів в бухгалтерському обліку. Зокрема, пропонуємо окремі види витрати, які формують виробничу собівартість продукції, класифікувати за їх впливом на соціальну та екологічну сфери. Таким чином, в калькуляції необхідно виділити відповідні статті, які доповнюватимуть існуючий порядок розрахунку собівартості продукції/послуг. Отже, характеризуючи витрати за статтями калькуляції, пропонуємо використовувати для розрахунку собівартості наступні статті:

1) впливають на соціальну сферу:

- заробітна плата працівникам виробництва/надання послуг: виділення різних категорій населення (інваліди, малозабезпечені тощо);
- витрати, пов'язані зі встановленням сигналізації, охороною приміщень або зі створенням/покращенням умов праці працівників виробництва/надання послуг;
- витрати, пов'язані з підготовкою та освоєнням виробництва продукції: виділення частки зменшення витрат на виробництво, що впливає на зменшення собівартості продукції/послуг та на збільшення купівельної спроможності суспільства.

2) впливають на екологічну сферу:

- сировина та матеріали: екологічно чисті / з врахуванням ступеня впливу на навколишнє середовище (в одиницях виміру);
- витрати на утримання та експлуатацію устаткування: виділення частки витрат на устаткування, що впливає на навколишнє середовище (позитивно і негативно).

Залежно від виду та обсягів діяльності підприємства статті калькуляції можуть доповнюватися та змінюватись, однак, вище

перераховані основні напрями є основою для окреслення специфічних та особливих видів витрат для кожного суб'єкта господарювання.

Інформація про витрати та методи управління ризиками, що пов'язані зі зміною клімату, належним чином не відображається в системі бухгалтерського обліку. Тому неможливо достовірно та в повному обсязі забезпечити розкриття окремих показників в звітності зі сталого розвитку. Таким чином, відповідно до пропозицій, наведених на рис. 3, створення та використання забезпечень під витрати, пов'язаних з ризиками зміни клімату, потребує удосконалення та розробки первинних документів, які б забезпечували можливість

облікового відображення методів управління такими ризиками.

Отже, в ході дослідження запропоновано в розрізі створеного забезпечень майбутніх витрат і платежів виокремити субрахунок для забезпечень під витрати, пов'язані зі зміною клімату – 479 «Забезпечення витрат, пов'язаних з ризиками зміни клімату». До даного субрахунку відкривається два аналітичні рахунки (479.1 «Забезпечення витрат, пов'язані з уникненням та попередженням виникнення ризиків зміни клімату» та 479.2 «Забезпечення витрат, пов'язані з подоланням ризиків зміни клімату») відповідно до етапів здійснення управління ризиками.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ			
документування господарських операцій	оцінка (калькулювання) об'єктів обліку	відображення на облікових рахунках господарських операцій	формування внутрішньої звітності
– відображення в калькуляції статей витрат в розрізі врахування їх впливу на соціальну сферу та навколишнє середовище	– формування витрат виробництва в розрізі врахування їх впливу на соціальну сферу та навколишнє середовище	– аналітичні розрізи на рахунках 63, 64, 65, 66, 67, 68 за географічними та регіональними показниками; – аналітичні розрізи на рахунку 23 за показниками соціального та екологічного впливу	– формування Звіту про виплати постачальникам капіталу та Звіту про виплати державі
– документування створення та використання забезпечень під витрати, пов'язані з ризиками зміни клімату	– створення забезпечень як метод управління ризиками, пов'язаними зі зміною клімату	– аналітичні розрізи на рахунках 479, 39, 71, 94, 74, 97 за видами ризиків, пов'язаними зі зміною клімату	– складання Звіту про ризики, пов'язані зі зміною клімату та методи їх управління
–	–	– аналітичні розрізи на рахунках 472, 66 в розрізі працівників та видів додаткового пенсійного забезпечення	–
–	–	– аналітичні розрізи на рахунку 48 в розрізі видів фінансової допомоги	–
– складання зведених відомостей про зайнятість працівників підприємства	–	– аналітичні розрізи на рахунку 66 в розрізі працівників за статтю, за регіонами зайнятості, за посадами	– складання Звіту про зайнятість працівників підприємства
–	– формування вартості безоплатних послуг та їх вплив на соціальну та екологічну сфери	– аналітичні розрізи на рахунку 703 в розрізі видів послуг з врахування їх впливу на соціальну та екологічну сферу	– складання Звіту про надані безоплатні послуги
– складання бюджетів закупівель з врахуванням постачальників та місця їх розміщення	–	– аналітичні розрізи на рахунку 63 в розрізі виконання плану закупівель, видів постачальників	– складання Звіту про виконання бюджету закупівель

ЗВІТНІСТЬ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Рис. 3. Методичний підхід до облікового забезпечення формування показників звітності зі сталого розвитку в розрізі елементів методу бухгалтерського обліку

Джерело: Власна розробка автора

Особливістю даного об'єкту бухгалтерського обліку є неможливість визначення суми витрат, яка необхідна для покриття витрат, що пов'язані з ризиками зміни клімату, обліковим персоналом. В свою чергу, завдання облікового персоналу забезпечити достовірність та зрозумілість

інформації, що формується в системі бухгалтерського обліку та відображається в фінансовій звітності. Тому в таблиці 5 наведено облікове забезпечення формування забезпечень під витрати, що пов'язані зі зміною клімату.

Таблиця 5. Облікове забезпечення операцій з забезпечення витрат, пов'язаних з ризиками зміни клімату

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1.	Нараховано резерв під витрати, пов'язані з уникненням та попередженням виникнення ризиків зміни клімату (встановлення новітніх систем опалення чи охолодження, удосконалення техніки виробництва, що зменшує вплив на навколишнє середовище, розробка плану дій у випадку стихійного лиха тощо)	39 «Витрати майбутніх періодів»	479.1 «Забезпечення витрат, пов'язані з уникненням та попередженням виникнення ризиків зміни клімату»
2.	Відображено використання резерву під витрати, пов'язані з уникненням та попередженням виникнення ризиків зміни клімату	479.1 «Забезпечення витрат, пов'язані з уникненням та попередженням виникнення ризиків зміни клімату»	рахунки об'єктів обліку, що пов'язані з понесеними витратами (10, 15, 20, 31, 63, 64, 65, 66, 68)
	Списано витрати майбутніх періодів на рахунки витрат звітного періоду (за видами витрат діяльності) в частині використаного резерву в звітному періоді	719 «Інші доходи від операційної діяльності» 746 «Інші доходи від звичайної діяльності» 949 «Інші витрати операційної діяльності» 977 «Інші витрати звичайної діяльності»	39 «Витрати майбутніх періодів»
3.	Нараховано резерв під витрати, пов'язані з подоланням ризиків зміни клімату	39 «Витрати майбутніх періодів»	479.2 «Забезпечення витрат, пов'язані з подоланням ризиків зміни клімату»
4.	Відображено використання резерву під витрати, пов'язані з подоланням ризиків зміни клімату	479.2 «Забезпечення витрат, пов'язані з подоланням ризиків зміни клімату»	рахунки об'єктів обліку, що пов'язані з понесеними витратами (10, 15, 20, 31, 63, 64, 65, 66, 68)
5.	Списано витрати майбутніх періодів на рахунки витрат звітного періоду (за видами витрат діяльності) в частині використаного резерву в звітному періоді	719 «Інші доходи від операційної діяльності» 746 «Інші доходи від звичайної діяльності» 949 «Інші витрати операційної діяльності» 977 «Інші витрати звичайної діяльності»	39 «Витрати майбутніх періодів»

Джерело: Власна розробка автора

Створення забезпечення дозволить підприємству не відволікати з господарського обороту кошти в момент виникнення ризиків зміни клімату та забезпечить рівномірність віднесення витрат на фінансовий результат діяльності протягом усього звітного року. Також відображення на рахунках бухгалтерського обліку процесу управління ризиками зміни клімату та методів, які використовуються задля уникнення, попередження виникнення та подолання таких ризиків, дозволить відображати якісну та зрозумілу для користувачів інформацію в звітності зі сталого розвитку.

В своїх наукових дослідженнях М.О. Козлова зазначає, що так як документи для формування резервів стосуються процедури розподілу прибутку, то до них можна віднести наступні: фінансова звітність у складі, визначеному законодавством; звіт про перевірку фінансової

звітності ревізійної комісії; аудиторський висновок; реєстрація присутніх на зборах власників (акціонерів); рішення власника (власників, акціонерів). Отже, бухгалтер повинен мати повний річний звіт з відміткою про затвердження власником, копію рішення власника про розподіл прибутку. А у документах, що підтверджують проведення загальних зборів, до протоколу в обов'язковому порядку має додаватися річний звіт, що затверджувався, звіт ревізійної комісії, висновок аудитора (при наявності) [5].

Чинним законодавством не передбачено створення документів, необхідних для використання резервів. Враховуючи той факт, що запропоновані зміни до плану рахунків стосуються витрат підприємства, то первинні документи, що підтверджуватимуть використання резервів будуть відрізнятися відповідно до виду

витрат, що понесені для управління ризиками зміни клімату. Тобто це можуть бути: акти наданих робіт, накладні, рахунки-фактури, розрахунково-платіжні відомості тощо.

В таблиці 6 наведено запропоновані напрями розкриття інформації про показники звітів зі сталого розвитку на аналітичних рахунках бухгалтерського обліку.

Таблиця 6. Запропоновані розрізи відображення інформації про показники звітності зі сталого розвитку на аналітичних облікових рахунках

Синтетичні облікові рахунки	Розрізи аналітичних облікових рахунках	Показники звітності
63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками 64 Розрахунки за податками і платежами 65 Розрахунки за страхуванням 66 Розрахунки за виплатами працівникам 67 Розрахунки з учасниками 68 Розрахунки за іншими операціями	– за видами суб'єктів кредиторської заборгованості; – за географічним розташуванням суб'єктів кредиторської заборгованості; – за термінами погашення зобов'язань	EC1, EC9 (стосується лише рахунку 63)
23 Виробництво	– за статтями витрат з врахування їх впливу на соціальну та екологічну сферу	EC1
479 Забезпечення витрат, пов'язаних з ризиками зміни клімату* 719 Інші доходи від операційної діяльності 746 Інші доходи від звичайної діяльності 949 Інші витрати операційної діяльності 977 Інші витрати звичайної діяльності	– за видами ризиків, пов'язаними зі зміною клімату	EC2
472 Додаткове пенсійне забезпечення 66 Розрахунки за виплатами працівникам	– за кожним працівником; – за видами додаткового пенсійного забезпечення; – за джерелами фінансування (працівники, роботодавець)	EC3
48 Цільове фінансування і цільові надходження	– в розрізі видів фінансової допомоги; – за видами грошових одиниць	EC4
66 Розрахунки за виплатами працівникам	– в розрізі працівників за статтю; – за регіонами зайнятості працівників; – за посадами працівників	EC5, EC6
703 Дохід від наданих послуг	– в розрізі видів послуг з врахування їх впливу на соціальну та екологічну сферу	EC7

Примітка: 479 Забезпечення витрат, пов'язаних з ризиками зміни клімату, – запропонований обліковий субрахунок

Джерело: Власна розробка автора

Охарактеризовані напрями аналітичного обліку господарських операцій, інформація про які використовується для складання звітності зі сталого розвитку, забезпечують формування необхідних показників нефінансових звітів в достовірному, зрозумілому та повному обсязі.

Таким чином, процес бухгалтерського обліку є одним з найбільш важливих та базових інформаторів для групи відповідальних осіб за складання звітності зі сталого розвитку. Якщо на підприємстві належним чином організовані комунікативні канали, що відповідають за передачу інформації між підрозділами, процес створення звітності набуває ознак стабільної та ефективної в стратегічному та поточному плані діяльності і забезпечує розвиток не лише окремого суб'єкта господарювання, але й національної економіки. Адже звітність зі сталого розвитку відображає вплив господарських одиниць на економіко-соціально-екологічну сферу країни.

Висновки

Отже, враховуючи результати проведеного дослідження виокремимо переваги для діяльності підприємства в сфері сталого розвитку. Адже незважаючи на витрати, які суб'єкт господарювання понесе на складання нефінансової звітності та удосконалення облікової підсистеми управління, ефект та віддача будуть помітними в частині покращення функції контролю нефінансової сфери та зниження рівня впливу підприємницьких ризиків, підвищення ефективності управління і ідентифікації короткочасних можливостей і ризиків, зростання інвестиційної привабливості діяльності підприємства, створення можливості планування витрат та отримання стабільних доходів, забезпечення безпеки праці співробітників, а також підвищення конкурентоспроможності на ринках, враховуючи соціально-екологічну діяльність підприємства.

Abstract

Given Ukraine's course towards European integration important and effective domestic entities at the present stage of development is to prepare statements for significant non-financial indicators. Application of international standards on sustainable development reporting a positive impact on the management of enterprises. After one of the purposes of the study statements is to provide companies opportunities to explain how it manages in the area of economic, social and environmental relations. Thus, there is the possibility of positive effects in terms of improving the management of the company. It should be noted that the analyzed scientific papers contain scientific works on improving the accounting system for reporting sustainable development. Therefore, this study will build on the basis of the characteristics of the economic component of sustainable development of enterprises to improve account security and mechanism of reporting sustainable development as the basis of improving the system of management. After all, accounting is the main source of information systems management. The aim - to build on the basis of the characteristics of the economic component of sustainable development of enterprises to improve account security and mechanism of reporting sustainable development as the basis of improving the system of management. After all, accounting is the main source of information systems management. Given the results of the study Define the benefits to the enterprise in the field of sustainable development. Indeed, despite the costs that the entity will carry on drawing up non-financial reporting and improve accounting management subsystem, the effect and impact will be visible in the improvement of the control function of non-financial sector and reduce the impact of business risks, improve management and early identification of opportunities and risks increase the investment attractiveness of the company, creating opportunities and planning costs of obtaining stable income and security of employees and increase competitiveness in the markets, given the social and environmental activities of the company.

JEL Classification: M41.

Список літератури:

1. Алферова Т.В. Оценка качества отчетности в области устойчивого развития промышленных предприятий / Т.В. Алферова, Е.А. Третьякова // Вестник Пермского университета. Сер. «Экономика» PermUniversityHerald. Economy. – 2015. – № 1(24). – С. 89-96.
2. Исследование АССА выявило тенденции устойчивого развития // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.b-soc.ru/theory-and-practice/materials/material/corpsocotv/75>.
3. Інтегрована звітність підприємств: монографія / В.В. Євдокимов, С.Ф. Легенчук, Д.О. Грицишен, О.М. Баришнікова. – Житомир: ЖДТУ, 2014. – 180 с.
4. Каминський П.Д. Удосконалення механізму сталого розвитку промислового підприємства в умовах нестабільної кон'юнктури: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / П.Д. Каминський; Донец. держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2004. – 19 с.
5. Козлова М.О. Облік і контроль процесу резервування (на прикладі діяльності великих промислових підприємств України) / М.О. Козлова // дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2006.
6. Король С. Нефінансова звітність підприємства / С. Король // Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 6. – С. 102-113.
7. Костирко Р.О. Перспективи міжнародної інтегрованої звітності / Р.О. Костирко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2014. – № 794. – С. 181-187.
8. Кузьменко В.В. Економічна безпека та сталий розвиток: взаємодія на регіональному рівні: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.01 / В.В. Кузьменко; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2007. – 20 с.
9. Лоханова Н.О. Корпоративна звітність в Україні і світі в контексті євроінтеграції – вимоги інвесторів, проблеми, перспективи / Н.О. Лоханова // Економіка та держава. – № 10. – 2014. – С. 6-10.
10. Москалюк Г.О. Нефінансова звітність у реалізації концепції сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс] / Г.О. Москалюк. – Режим доступа: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2990/3/Нефінансова%20звітність%20у%20реалізації%20концепції%20сталого%20розвитку%20в%20Україні.pdf>.
11. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів № 291 від 30.11.1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.

12. Руководство по отчетности в области устойчивого развития G4. Инструкция по применению [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.globalreporting.org/resource/library/Russian-G4-Part-Two.pdf>.
13. Сизоненко О.А. Механізм забезпечення сталого розвитку в системі управління металургійним підприємством: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / О.А. Сизоненко; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2009. – 20 с.
14. Фоміна М.В. Сталий розвиток економіки в умовах глобалізації: теорія і методологія: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.00.01 / М.В. Фоміна; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2010. – 40 с.
15. Химинець В.В. Еколого-економічні основи сталого розвитку Закарпаття: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.08.01 / В.В. Химинець; НАН України. Рада по вивч. продукт. сил України. – К., 2002. – 21 с.
16. Хістева О.В. Якість прибутку та його вплив на сталий розвиток торговельного підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.05 / О.В. Хістева; Донец. держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2006. – 17 с.

References:

1. Alferova, T.V. and Tretyakova, E.A. (2015). Otsenka kachestva otchetnosti v oblasti ustoychivogo razvitiya promyshlennykh predpriyatiy [Evaluation of the quality of reporting on sustainable development of industrial enterprises]. Vestnik Permskogo universiteta. Ser. «Ekonomika» PermUniversityHerald. Economy. vol. 1 (24), 89-96.
2. Issledovanie ASSA vyjavilo tendentsii ustoychivogo razvitiya [ACCA study revealed trends of sustainable development] Retrieved from <http://www.b-soc.ru/theory-and-practice/materials/material/corpsocotv/75> (accessed 02.08. 2016).
3. Jevdokymov, V.V., Legenchuk, S.F., Grycysheh, D.O. and Baryshnikova, O.M. (2014). Integrovana zvitnist pidpriyemstv [Integrated business reporting]. ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine.
4. Kamynskiy, P.D. (2004). Udoskonalennja mehanizmu stalogo rozvytku promyslovogo pidpriyemstva v umovah nestabilnoi konjunktury [The mechanism of sustainable development of industrial enterprises in a volatile market conditions]. Extended abstract of candidate's thesis. Donetsk.
5. Kozlova, M.O. (2006). Oblik i kontrol procesu rezervuvannja (na prykladi dijalnosti velykykh promyslovykh pidpriyemstv Ukrainy) [Accounting and control backup process (for example, large industrial enterprises of Ukraine)]. Candidate's thesis. Kyiv.
6. Korol, S. (2011). Nefinansova zvitnist' pidpriyemstva [Non-financial statements]. Visnyk KNTEU. vol. 6, 102-113.
7. Kostyrko, R.O. (2014). Perspektyvy mizhnarodnoi integrovanoi zvitnosti [Prospects for an international integrated reporting], Visnyk Nacionalnogo universytetu «Lvivska politehnika». Menedzhment ta pidpriyemnyctvo v Ukraini: etapy stanovlennja i problemy rozvytku. Vol. 794, 181-187.
8. Kuzmenko, V.V. (2007). Ekonomichna bezpeka ta stalij rozvytok: vzajemodija na regionalnomu rivni [Economic security and sustainable development: interaction at regional level]. Extended abstract of candidate's thesis. Donets. nats. un-t. Donetsk.
9. Lohanova, N.O. (2014). Korporatyvna zvitnist v Ukraini i sviti v konteksti jevrointegracii – vymogy investoriv, problemy, perspektyvy [Corporate Reporting in Ukraine and the world in the context of European integration – the requirements of investors, problems and prospects]. Ekonomika ta derzhava. vol. 10, 6-10.
10. Moskaljuk, G.O. Nefinansova zvitnist u realizacii koncepcii stalogo rozvytku v Ukraini [Non-financial reporting in the implementation of sustainable development in Ukraine]. Retrieved from <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2990/3/Nefinansova%20zvitnist%20u%20realizacii%20koncepcii%20stalogo%20rozvytku%20v%20Ukraini.pdf> (accessed 01.08. 2016).
11. Plan rakhunkiv bukhhaltenskoho obliku aktyviv, kapitalu, zobov'язan i hospodarskykh operatsiy pidpriyemstv i orhanizatsiy, zatverdzeny Nakazom Ministerstva finansiv № 291 vid 30.11.1999 [Chart of Accounts assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations, approved by the Ministry of Finance of 30.11.1999 № 291]. (2016, august). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.
12. Rukovodstvo po otchetnosti v oblasti ustoychivogo razvitiya G4. Instruksiya po primeneniyu [Guidance on sustainable development reporting G4. Instructions for use], Retrieved from <https://www.globalreporting.org/resource/library/Russian-G4-Part-Two.pdf> (accessed 01.08. 2016).
13. Sizonenko, O.A. (2009). Mekhanizm zabezpechennja stalogo rozvytku v sistemі upravlinnja metalurgiyim pidpriemstvom [The mechanism for sustainable development in the management of metallurgical enterprise]. Extended abstract of candidate's thesis. Klasich. privat. un-t. Zaporizhzhya.

14. Fomina, M.V. (2010). Staliy rozvitok ekonomiki v umovakh globalizatsii: teoriya i metodologiya [Sustainable development in a globalizing economy: theory and methodology]. Extended abstract of Doctor's thesis. Donets. nats. un-t. Donetsk.
15. Khiminets, V.V. (2002). Ekologo-ekonomichni osnovi stalogo rozvitku Zakarpattya [Ecological and economic framework for sustainable development Transcarpathia]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv.
16. Khisteva, O.V. (2006). Yakist prybutku ta yoho vplyv na stalyy rozvytok torhovelnoho pidpryyemstva [The quality of revenue and its impact on sustainable development of commercial enterprise]. Extended abstract of candidate's thesis. Donets. derzh. un-t ekonomiki i torgivli im. M.Tugan-Baranovskogo. Donetsk.

Надано до редакційної колегії 20.04.2016

Баришнікова Олена миколаївна / Olena M. Baryshnikova
tanaspvl@gmail.com

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Механізм формування та облікове забезпечення економічної складової звітності зі сталого розвитку [Електронний ресурс] / О. М. Баришнікова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 3 (25). – С. 72-85. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opi.ua/files/archive/2016/n3.html>